

Lektor: ”Fuldstændig skævt” at skrive, at Gud ikke elsker os naturligt

Det er symptomatisk for Sandbecks ”forståelse”, at Paulus’ dåbsteologi blot bliver affejet med, at den udtrykker ”en meget besynderlig forestilling”

Nils Arne Pedersen

Sandbeck synes virkelig at opfatte det sådan, at den medfødte synd kun vedrører de udøbte børn. Således skriver han, at dåben skænker os troen og syndernes forladelse, ”altså en form for udrensning eller exorcisme af den arvesynd, barnet fødes med”. Men det er jo skrupgalt og misforstået, skriver lektor Nils Arne Pedersen.

DEBATTEN OM dåbsritualet er med Lars Sandbecks kronik i Kristeligt Dagblad den 9. januar for alvor blevet til en debat om dåbsteologien. Det skal kun hilses velkomment – det er trods alt for lavt kun at diskutere kommunikation. Men det er alligevel et spørgsmål, om netop Sandbecks kronik er et godt udgangspunkt.

Det hænger sammen med, at selvom Sandbeck hævder, at han vil forstå dåbsritualets bagvedliggende teologi og dåbens mening, er der ikke noget virkeligt forsøg på ”at forstå”: Ritualet, Den Augsburgske Bekendelse og Romerbrevet bliver refereret på en mekanisk og fundamentalistisk måde uden noget forsøg på at ”få mening i galskaben”.

Det er symptomatisk for Sandbecks ”forståelse”, at Paulus’ dåbsteologi blot bliver affejet med, at den udtrykker ”en meget besynderlig forestilling”. Ritualets dåbsteologi er derfor ikke ”god, sand eller meningsfuld”, der er tale om en teologi, ”som stort set ingen mennesker i dag vil være i stand til at tro på eller opleve som meningsfuld” – men Sandbeck har heller ikke givet den en chance.

Jeg mener, at vi skal gå til traditionen i tillid til, at den ikke er meningsløs. Den skal have en chance. Vi skal prøve at forstå den. Ikke i blind underkastelse, men i et seriøst forsøg på at afvinde den mening.

I STEDET FOR Luther og Paulus skal der ifølge Sandbeck sættes en ny gennemtænkt dåbsteologi. Hvad den går ud på, får vi dog ikke meget at vide om. Kun er det tydeligt, at menneskene er skabt med gudbilledlighed og er naturligt elsket af Gud som hans børn. Der forudsættes ikke noget syndefald eller medfødt synd. Meget mere kan ikke positivt udvindes af kronikken, for gennemtænkningen af den nye dåbsteologi er jo foreløbig et projekt.

Men skal den nye teologi bare digtes ud af det blå? Hvis det skal være en dåbsteologi, der danner basis for et nyt ritual i en luthersk kirke, må den vel også være en fortolkning af Paulus og Luther? Måske skal Luther ud af folkekirken, men skal Paulus også? Paulus’ breve er de ældste kristne tekster, vi har, så hvad skal den nye teologi egentlig bygge på?

Til gengæld fylder det negative rigtig, rigtig meget i kronikken. Lad os se på det. Sandbeck lægger ud med Den Augsburgske Bekendelse artikel 2. Alle mennesker er født med synd – uden frygt for og tillid til Gud og med begær, hedder det. Synden fordømmer og bringer den evige død over dem, der ikke genfødes ved dåben og Helligånden. Altså et udsagn om syndens almenhed. Den omfatter hele menneskeheden, og individet er klart ikke i centrum.

Men Sandbeck individualiserer og sentimentaliserer straks problemstillingen ved at fokusere på spædbarnet. Er det, fordi vi skal forstå, at det er ”oprørende”, at allerede det søde lille barn er en synder? Det siger Sandbeck ikke tydeligt, men det er svært at forstå hans kredsen om spædbørnene anderledes.

Men når teksten ikke skelner mellem børn og voksne, er det jo, fordi synden her ikke drejer sig om individuelle anlæg eller handlinger, men er en grundlæggende bestemmelse af mennesket som sådan. Det siger den tyske version af Den Augsburgske Bekendelse også tydeligt, for her står, at menneskene ”ikke kan have ægte gudsfrygt, ægte tro af natur”.

Der er altså ikke tale om, at spædbørnene har en eller anden særlig iboende personlig nedrigthed – eller, for den sags skyld, om de voksne er seriemordere, skattesnydere eller ej.

SANDBECK SYNES VIRKELIG at opfatte det sådan, at den medfødte synd kun vedrører de udøbte børn. Således skriver han, at dåben skænker os troen og syndernes forladelse, ”altså en form for udrensning eller exorcisme af den arvesynd, barnet fødes med”.

Men det er jo skrupgalt og misforstået. Tværtimod mente Luther, at arvesynden ikke forsvandt før ved døden. Syndernes forladelse betød, at Gud ikke tilregnede mennesket dets fortsatte synd. Sandbeck har altså ikke engang orket at sætte sig ind i det mest grundlæggende i luthersk teologi.

Han forstår tydeligvis ikke, hvad det menes med, at mennesker fødes som syndere. Samtidig med, at vi er syndere, har dåben givet os et centrum uden for os selv. At vi blev døbt og dermed knyttet til Jesus, er den sikre ydre realitet, som vi altid kan holde os til i tro resten af livet.

At dåben helt og holdent er noget, som vi modtager, udtrykkes glimrende ved, at vi allerede bliver døbt som spæde, hvor vi ikke selv kan bidrage med noget, men kun tage imod. Sandbeck er dog mere optaget af de børn, der dør, inden de når at blive døbt. De må så gå fortabt, antager han. Men dette konsekvensmageri blev faktisk afvist af reformatorerne, og blandt andet derfor er det usandsynligt, at det er det, der hævdes i artikel 9 i Den Augsburgske Bekendelse, selvom teksten kunne (mis)forstås sådan, når den læses uden forståelse for den samtidige sammenhæng, den blev skrevet ind i.

ER DET SÅ RIGTIGT, at denne teologi vil ”stort set ingen mennesker i dag (...) være i stand til at tro på eller opleve som meningsfuld”. Kan vi give mening til tanken om syndens almenhed – er der virkelig fælles erfaringer, som svarer hertil? Den Augsburgske Bekendelse taler om tre forhold: manglende gudsfrygt, manglende tillid til Gud og begær.

Formodentlig kan vi sige, at manglen på frygt for og tillid til Gud først bliver tydelig gennem forkyndelsen, medens begæret henviser til forhold, som alle kan erkende.

Den kristne tradition har peget på den perversion ved det menneskelige begær, at jeget bliver centrum, mens alt andet blot bliver et middel for jeget selv. Selvkærligheden betyder, at der i sidste ende kun bliver plads til os selv, vi tenderer mod at være det centrum og mål, som Gud skulle være.

Mener Sandbeck virkelig, at denne analyse ikke skulle sige moderne mennesker noget? Kender vores tid virkelig ikke til en selvoptagethed, hvor der slet ikke er plads til Gud, end ikke som en horisont for vores liv? Hvad med meningsløsheden, tomheden og fortvivlelsen, når vores selvrealisering munder ud i lede?

Det er derfor, vi ikke mere naturligt er Guds børn – fordi vi netop ikke selv vil være det, vi vil os selv. Sandbeck får det til, at Gud har slået hånden af os, skønt meningen jo er lige den omvendte: Det er mennesket, der har slået hånden af Gud.

NÅR SANDBECK SKRIVER, at Gud ikke elsker os naturligt, er det ligeledes fuldstændig skævt – det er jo netop for at frelse os, at vi har fået dåben.

I en tænkt dåbssamtale foreslår Sandbeck ligefrem, at man skal forklare dåbsforældrene, at barnet ”er et væsen, der er født med en ondskab, der er så slem, at Gud ikke vil kendes ved jeres barn”.

Tværtimod – tilbuddet om dåb er udtryk for det stik modsatte. Og er der andet middel mod altopslugende selvoptagethed, end at mening og mål ikke ligger i os selv?

Det er virkelig trist.

Alle de dybe analyser af den menneskelige eksistens, som den kristne tradition igennem århundreder nåede frem til i sit arbejde med at forstå begrebet synd, bliver hos Sandbeck fordummet og banaliseret til uforståeligheder, som det moderne menneske ikke er i stand til at tro på eller opleve som meningsfulde – blot fordi Sandbeck ikke gider sætte sig ind i, hvad det egentlig drejer sig om.

Nils Arne Pedersen er dr.theol. og lektor på afdeling for teologi ved Aarhus Universitet.